

تأثیر شیوه‌های پیشگیری وضعی در کاهش جرائم مهاجرین مسکن مهر قزوین

تاریخ پذیرش: 1399/04/01

تاریخ دریافت: 1399/01/13

داود دعاگویان¹، یعقوب نعمتی²

از صفحه 27 تا 54

چکیده

زمینه و هدف: با افزایش آمار رفتارهای مجرمانه در مسکن مهر قزوین به ویژه انواع سرقت، نزاع و درگیری و مفاسد اجتماعی ضروری است که با رویکردی پیشگیرانه مانع از رشد این گونه از جرائم شد. هدف این پژوهش شناخت شیوه‌های پیشگیری وضعی در کاهش جرائم مهاجرین مسکن مهر قزوین است.

روش‌شناسی: این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر شیوه اجراء یک تحقیق توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری متشکل از کارشناسان انتظامی (55 نفر) و ساکنین مجتمع‌های مسکن مهر (30000 نفر) است. حجم نمونه با استفاده از جدول مورگان 430 نفر نمونه (کارشناسان 48 نفر و ساکنین 375 نفر) انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته است که قبل از اجرا اعتبار آن از طریق اعتبار محتوا و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرونباخ (0/98) مورد تأیید قرار گرفته و در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون‌های آماری تحلیل واریانس و همبستگی پیرسون مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش ضمن تأیید و همگامی با یافته‌های پیشینه تحقیق نشان می‌دهد که با توجه به مقادیر ضرایب رگرسیونی استاندارد شده، متغیر افزایش آستانه حین ارتکاب جرم با ضریب استاندارد شده $\beta = 0/271$ ، بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته پیشگیری از جرائم در بین مهاجرین مسکن مهر ایجاد می‌کند. از سوی دیگر متغیرهای استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و کاهش موفقیت وقوع جرم به ترتیب در رتبه‌های بعدی از حیث تأثیرگذاری قرار دارند.

نتیجه‌گیری: نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ضریب همبستگی چندگانه $R = 0/788$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین بسیار قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی چندگانه $R^2 = 0/620$ نیز بیانگر آن است که متغیرهای پیش بین (افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم، افزایش آستانه حین ارتکاب جرم، افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران، استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم، کاهش موفقیت وقوع جرم)، 62 درصد از تغییرات متغیر ملاک (پیشگیری از جرائم) را تبیین کنند. لذا می‌توان با شیوه‌های پیشگیری وضعی (ضمن کاهش هزینه‌های ناجا و تنش‌های رفتاری پلیس و مهاجرین مسکن مهر) به ویژه فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و کاهش موفقیت وقوع جرم، جرایم را در این مناطق کاهش داد.

واژه‌های کلیدی: پیشگیری وضعی، جرائم، مهاجرین مسکن مهر، فناوری‌های مراقبتی، فرصت ارتکاب جرم.

1- دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، رایانامه: Da.doagooyan@yahoo.com

2- کارشناس ارشد مدیریت انتظامی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. رایانامه: yaghoobnemati57@gmail.com

برنامه‌ریزی ساخت مسکن مهر اگر چه از نظر اجتماعی و اقتصادی منافع زیادی را برای مردم در پی داشته است و با خانه‌دار کردن مردم و وعده کاهش هزینه‌های مسکن بخش مهمی از جامعه را شاد نمود، لیکن برخی از پدیده‌های پنهان مسکن مهر که در بر دارنده رشد جرایم مهاجرین این مناطق بوده است، مشکلاتی را برای دست‌اندرکاران امور انتظامی و امنیتی بوجود آورده است. مسکن مهر اگرچه بسیاری از کمبودها و آثار سوء فرهنگی و اجتماعی مسکن غیررسمی و آلونک‌نشینی را با خود به همراه ندارد اما خود با چالش‌هایی روبرو است که عمدتاً مرهون عدم توجه به مباحث جرم‌شناختی، جامعه‌شناختی و روان‌شناختی محیط است (قربانپور، 1393: 2). مسکن مهر از نظر بوم‌شناختی و جامعه‌شناسی شهری بافتی ایجاد کرده که بزهکاری را تسهیل می‌نماید، عدم شناخت ساکنین از یکدیگر، گسست فرهنگی بالا، جوان بودن افراد ساکن، عدم وجود امکانات رفاهی، بهداشتی، فرهنگی، ورزشی، انتظامی و زیرساخت‌های شهری، در حاشیه و دور بودن از شهرها، عدم توجه به مباحث بوم‌شناختی و جامعه‌شناختی در طراحی و بافت واحدها باعث گردیده ضریب جرم‌زایی مسکن مهر بالا رفته و محیط مناسبی برای ارتکاب جرایم پدید آورد. مشکلات انتظامی و امنیتی مسکن مهر در استان قزوین با ابعاد جدیدی روبرو است و برابر آمار موجود از میان جرایم ارتكابی به ترتیب درگیری، مفاسد اجتماعی و انواع سرقت بیشترین فراوانی را بین ساکنین مسکن مهر داشته و در مقایسه با سایر امکان دارای رشد فراینده است. این مهم اغلب به دلایلی از قبیل عدم شناخت ساکنین از هم، عدم رعایت حقوق همسایگی، طراحی محیطی و معماری و شهرسازی نامناسب تعارضات فرهنگی، عدم احساس تعلق ساکنین به محل سکونت، عدم رعایت اصول آپارتمان‌نشینی، احساس بی‌تفاوتی اعضاء ساختمان به همدیگر و مسائل ساختمان، عدم پیش‌بینی و ساخت پارکینگ جهت وسایل نقلیه اتفاق می‌افتد. با توجه به ماهیت پیشگیری وضعی یعنی «کاهش فرصت‌های وقوع جرم با استفاده از امنیت محیطی یا طراحی ساختمان‌ها و محله‌ها»، این تحقیق در پی آن است که از منظر پیشگیری وضعی، جرایم ناشی از مهاجرین به طرح مسکن مهر قزوین را بررسی نموده و با استفاده از یافته‌ها و نتایج تحقیق شیوه‌های پیشگیری وضعی را شناسایی نموده و راهکارها و پیشنهادهای مفید و سازنده‌ای در جهت حل مشکلات و

معضلات ارائه نماید. برابر اعلام اداره کل راه و شهرسازی استان قزوین 270 پروژه مسکن مهر با 23 هزارو 757 واحد در ناحیه شهری مسکن مهر قزوین در دست ساخت بوده که تاکنون حدود 30 هزار نفر در شهرک ساکن گردیده و بر اساس افق در نظر گرفته شده تا سال‌های آینده 120 هزار نفر در این شهرک ساکن خواهند شد. با این وجود پیامدهای انتظامی مسکن مهر که موجب افزایش جرایم می‌گردد عبارتند از:

29

تأثیر شیوه‌های پیشگیری وضعی در کاهش جرائم مهاجرین مسکن مهر قزوین

- دوری مسکن مهر از شهرها و فقدان زیر ساخت‌های جابجایی روزانه ساکنین منجر به ناامنی برای ساکنان در طول روز می‌شود.
- تأخیر در ایجاد زیرساخت‌های ضروری (آب، برق، مخابرات، حمل و نقل و ...) و تأسیسات روساختی (خدمات آموزشی، بهداشتی، امنیتی و انتظامی و ...) زمینه تبدیل مسکن مهر را به نوعی آلونک‌نشینی کرده است.
- احساس تنهایی و بیگانگی اجتماعی در بین ساکنین، تنش و پرخاشگری را در بین مردم و به ویژه نوجوانان و جوانان را افزایش داده است.
- بی‌توجهی به نیازهای فراغتی و ایجاد فضاهای شهری در این زمینه، موجب گرایش جوانان به رفتارهای پر خطر و مواد مخدر شده است.
- مجتمع‌های مسکونی با بی‌توجهی به طراحی محیطی و کیفیت پایین باعث عدم وابستگی عاطفی اعضاء به محل زندگی و کاهش انگیزه جهت بهبود شرایط و سردرگمی خانواده‌ها در پیشگیری از گرایش کودکان و نوجوانان به رفتارهای خطرناک و بزهکاری شده است.
- تعارض فرهنگی ساکنان مسکن مهر (عمدتاً از مهاجران روستاها و شهرهای کوچک با فرهنگ‌های متفاوت) موجب اصطکاک میان افراد یک مجتمع و درگیری‌های متعدد شده است.
- در نهایت محیط اجتماعی و فرهنگی شده در بالا موجب کاهش سرمایه‌های اجتماعی و بحران هویت در این محیط زیستی شده است.

بنابراین به نظر می‌رسد انجام این پژوهش که بصورت میدانی جرائم مهاجرین مسکن مهر را مورد بررسی قرار داده می‌تواند از ارائه راهکارها و شیوه‌های سازنده و مناسبی

برای پیشگیری وضعی از جرائم راهگشای نهادی ذیربط و متوالیان امر از جمله سازمان‌های انتظامی، امنیتی، فرهنگی، اقتصادی و حتی سازندگان و طراحان شهری قرار گیرد. در همین راستا سوال اصلی پژوهش عبارتست از: شیوه‌های پیشگیری وضعی از جرایم مسکن مهر کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

معضل مسکن مهر:

مسکن مهر حلقه‌ای از زنجیره اقداماتی در نظر گرفته شده است که برای پاسخ‌گویی به نیاز مسکن اقشار میانه حال و متمایل به پایین جامعه ایرانی شکل گرفته است (حکمت نیا و افشانی، 1389: 12). مسکن مهر برای در اختیار گذاشتن واحد مسکونی برای همه خانوارهای نیازمند، آن بوده است که قیمت زمین را از عوامل مؤثر در تولید مسکن (سرمایه، زمین، نیروی کار، مصالح ساختمانی و مدیریت) حذف نماید (میری مهرا و محسنی تبریزی، 1392: 37-45). دوربودن واحدهای مسکن مهر از شهرها و عدم پیش‌بینی امکانات و زیرساخت‌های مورد نیاز تجاری، آموزشی، فرهنگی، تفریحی، ورزشی و فقدان اشتغال و کانون فعالیت در محدوده مجتمع‌های مسکن مهر باعث جابجایی روزانه ساکنین با شهرهای بزرگ اطراف می‌گردد که علاوه بر صرف هزینه‌های اقتصادی و نیروهای انسانی ناشی از این جابجایی، تعادل جمعیتی روز و شب در مجموعه بر هم خورده و منجر به ناامنی برای ساکنان در طول روز می‌گردد. همچنین تأخیر در ایجاد زیرساخت‌های ضروری (آب، برق، مخابرات، حمل و نقل و...) و تأسیسات روستا (خدمات آموزشی، بهداشتی، امنیتی و انتظامی و...) زمینه تبدیل مجموعه‌ها را به نوعی آلونک‌نشینی فراهم خواهد آورد که این مورد همسو با فقر شهری، پیامدهای گسترده اجتماعی و فرهنگی و حتی سیاسی را سبب خواهد شد (میری مهرا و محسنی تبریزی، 1392: 55). با این وجود محیط مسکونی بر محور تأمین نیازهای اساسی سامان می‌یابد که می‌توان آن‌ها را به دو دسته کلی 1- نیازهای کیفی مانند تأمین امنیت عمومی، امنیت عاطفی و ارتباط هویتی مردم با سکونتگاه‌ها، نیازمندی‌های ارتباطی و حس تعلق به محله و ارتباطی اقوام با یکدیگر، و تأمین نیازهای فراغتی و

مدنی و ورزشی و هنری؛ 2- نیازهای کمی مانند تعداد و تناسب جمعیت و تعداد اماکن نسبت به جمعیت روز و شب و ... دسته‌بندی کرد (زنجانی و همکاران، 1390: 21).

علل جرم‌شناختی جرایم مسکن مهر

1- تعارض فرهنگی

اصطلاح تعارض فرهنگ‌ها به اثر تورستن سلین، تحت عنوان «تعارض فرهنگی و جرم» باز می‌گردد.

به عقیده وی، تعارض فرهنگی معرف کشمکش میان معیارهای رفتاری متضاد با یکدیگر یا عدم انطباق آنها است که گاه نیز ممکن است این تضاد و تعارض بین دو رفتار کاملاً اخلاقی به وجود آید که هریک مبتنی بر ارزش‌های خاص خویش‌اند بنابراین، به ناچار برای تشریح مجرمیت به ویژه در محیط‌های مهاجرپذیر باید این تعارض‌های فرهنگی را مورد توجه قرار داد و بزهکاری را در وضعیت‌هایی که دارای تکثر فرهنگی‌اند تبیین کرد. به اعتقاد سلین بنا به دلایل ذیل جرایم افراد مهاجر نتیجه تعارض بین هنجارهای رفتاری محیط میزبان و مبدأ است:

- تغییر محیط اجتماعی از یک جامعه روستایی به یک جامعه شهری؛

- تغییر از یک جامعه همبسته به یک جامعه ازهم گسیخته (مداح و شریفی، 1389: 121).

ساکنان مسکن مهر عمدتاً از مهاجران روستاها و شهرهای کوچک با فرهنگ‌های متفاوت هستند. جمع شدن افراد با آداب و رسوم گوناگون در فضای کم مجتمع‌ها و به وجود آمدن خرده فرهنگ‌ها، باعث ایجاد تنوع فرهنگی می‌شود. این تنوع نیز غالباً سبب ایجاد اصطکاک میان افراد یک مجتمع مسکونی می‌گردد. به طوری که افراد، عملکردهای یکدیگر را مطلوب نمی‌دانند و عدم درک متقابل باعث می‌شود، حل مشکلات به وجود آمده با مصالحه و گفتمان امکان‌پذیر نباشد (افقی و صادقی، 1389: 15).

2- گمنامی و خلأ هنجاری

بی‌هنجاری یا احساس خلأ هنجاری، مفهومی است که توسط امیل دورکیم مطرح شد. بی‌هنجاری اشاره به وضعیتی است که در آن، هیچ‌گونه هنجاری برای حفظ نظم

وجود ندارد، یا جایی که هنجارها با یکدیگر در تضادند. در حالت خلأ هنجاری افراد به حال خود رها شده و مرتکب رفتارهای غیرمعارف و غیرمنضبط خواهند شد. بنابراین در این حالت ممکن است جرم و جنایت به عنوان جایگزین رفتار هنجارمند انتخاب شود (آتش پور و محمدزاده، 1391: 17).

3- از خود بیگانگی

از خود بیگانگی¹ یعنی عدم شناخت و درک درست از هویت و اهداف زندگی است و با توجه به رشد و پیشرفت شتابان ارتباطات، فناوری، علوم و معارف که همگی در قلمرویی به نام محیط شهری، روابط انسان شهری بیش از پیش پیچیده شده است و موجب شکل گیری احساس عجز و ناتوانی خاصی را در درک بسیط و بی تکلف انسان ایجاد کرده است (بابایی و قربانپور، 1393: 88-90). مجتمع‌های مسکونی عمدتاً مکان و محلی برای انزوا از واقعیات طبیعی زندگی‌اند و نه مکانی برای حضور افراد در متن زندگی. انحطاط اجتماعی، از خود بیگانگی، حس ناتوانی، ضعف، پوچی، بی‌ارزشی، از خود بی‌خبری و انزوای اجتماعی نیز از مسائل عمومی مجموعه‌های مسکونی انبوه است (بابایی و قربانپور، 1393: 91).

4- مهاجرت و افزایش بزهکاری

مهاجرت نتیجه شکاف بین وضعیت فعلی و انتظارات است که افراد را وادار می‌کند که از شهر و دیار خود به سوی سایر شهرها برای معاش و زندگی بهتر و مناسب‌تر که شانس و امکانات بهتری برای برآورده شدن نیازهای ارضاء نشده داشته باشند حرکت کند (آتش پور و محمدزاده، 1391: 31). مجتمع‌های مسکونی مهر که با استفاده از آورده نقدی اندک اعضاء و تسهیلات ارزان قیمت مسکن ساخته شده‌اند به یکباره با هجوم و سرازیر شدن انبوه مهاجرین از شهرهای مختلف مواجه شده است. اکثر مهاجرین از اقشار متوسط رو به پایین جامعه بوده که به علت عدم توانایی در خرید خانه در شهرهای بزرگ روی به مجتمع‌های مسکن مهر آورده‌اند که باعث گردیده انبوهی از جمعیت ناهمگن با گسست فرهنگی بالا و خرده فرهنگ‌های متفاوت در واحدهای کوچک در مجتمع‌های بلند آپارتمانی با ارتفاع زیاد و با کمترین امکانات در کنار هم

1- Alienation

قرار بگیرند که به علت عدم شناخت ساکنین از هم و آزادی عمل افراد از خود بیگانگی، بحران هویت و ابزارهای کنترل و نظارت پایین پیامدهای منفی زیادی بر ساکنین و مسئولان تحمیل می‌نماید که جرم و بزهکاری از جمله این پیامدها می‌باشد.

5- کاهش نظارت عمومی

امروزه مناطق شهری با «انفجار جمعیت» روبه‌رو است. در چنین شرایطی جامعه به موازات گسترش و متراکم شدن، تسلط کمتری بر فرد دارد و در نتیجه، دیگر به خوبی گذشته قادر نیست گرایش‌های ضداجتماعی را که پیدا می‌شوند، مهار کند. در شهرهای بزرگ افراد به طور معمول بیشتر از قید عمومی آزادند، این امری است که در تجربه ثابت می‌شود و در اعتبار آن نمی‌توان تردید داشت. علت آنکه هر قدر نظارت عمومی بر اعمال و رفتار ما بیشتر باشد، وابستگی ما نیز بیشتر است. چنانچه چشم همگانی ناظر بر اعمال هر شخص باشد، کمترین انحرافی از نظرها مخفی نمی‌ماند و بی‌درنگ، مذمت یا حتی سرکوب می‌شود (رفیع‌پور، 1378: 32).

نظریه‌های پیشگیری وضعی

پیشگیری در یک معنای عام عبارت است از تمامی اقداماتی که از وقوع بزه جلوگیری می‌کند. به عقیده شرمن هر رویدادی که اعمال شود و نتیجه آن نشان دهد که از نرخ بزهکاری کاسته شده، می‌تواند پیشگیری قلمداد شود (نجفی ابرندآبادی، 1228:1387). بر مبنای این تعریف عده‌ای پیشگیری را اعم از پیشگیری کیفری (پیشگیری از جرم از طریق اعمال مجازات‌ها) و پیشگیری غیرکیفری دانسته‌اند. عده‌ای دیگر از جرم‌شناسان (نظیر گسن) با نقد سرکوبی و غیر پیشگیرانه دانستن آن، پیشگیری را به معنای خاص تعریف می‌کنند: مجموعه اقدامات غیرکیفری که هدف نهایی آن منحصراً یا به صورت جزئی محدود کردن دامنه ارتکاب جرم و غیرممکن، دشوار و کم کردن احتمال وقوع جرم باشد (نجفی ابرندآبادی، 1229:1387).

ماده 1 لایحه پیشگیری از جرم نیز تعریف نسبتاً جامعی از پیشگیری ارائه کرده است: پیش‌بینی، شناسایی و ارزیابی خطر وقوع جرم و اتخاذ تدابیر و اقدامات لازم برای از بین بردن یا کاهش آن، پیشگیری از جرم است. پیشگیری جامعه مدار¹ یعنی خنثی

1- Community prevention

کردن عوامل جرم‌زایی که در محیط به وجود آمده‌اند (غلامی و نجفی ابرندآبادی، 1378: 43). پیشگیری رشد مدار¹ یعنی پیشگیری درصدد شناسایی عوامل خطر بزه‌کاری هستند تا با شناسایی آنها مانع شوند تا این عوامل در کودکان و نوجوانان رشد کنند و آنان را مرتکب انحراف و سپس جرم نمایند. پیشگیری رشد مدار بیش از آنکه در پی ارائه آموزش‌های کلی و عمومی در مورد پیشگیری از جرم به مردم باشد، بر گروه‌هایی از جوانان که عوامل خطر بزه‌کاری در آنها شناسایی شده در معرض خطر ارتکاب جرم هستند، تمرکز دارد. پیشگیری رشد مدار درصدد شناسایی موارد زیر است:

1- عوامل خطری که می‌تواند نشانه روی آوردن به بزه‌کاری در آینده باشد؛

2- عوامل حمایتی که می‌تواند احتمال ارتکاب جرم را کاهش دهد؛

3- عوامل قطع‌کننده که می‌تواند نوجوانان یا جوانان را از استمرار فعالیت منحرفانه و یا مجرمانه منصرف سازد (کرافورد²، 2007: 883). با این توصیف مرز میان این نوع با پیشگیری جامعه‌مدار مشخص و محسوس نیست. شناسایی مشکلات مردم و ضرورت‌های زندگی آنان در گرو تعامل میان پلیس و مردم است. به همین دلیل مهم‌ترین عاملی که در ارتقای سطح کارایی سازمان‌های پلیس نقش دارد، همانا میزان تعاملات مردمی آنهاست (نوروزی و همکاران، 1390: 93).

یکی از مهمترین شیوه‌های پیشگیری از جرایم، پیشگیری وضعی از جرم است. پیشگیری وضعی عبارتست از اقدام به محدود کردن فرصت‌های ارتکاب جرم یا مشکل‌تر کردن تحقق این فرصت‌ها برای مجرمین بالقوه است (گل محمد خامنه، 1384: 10). در پیشگیری وضعی با حمایت از آماج‌های جرم، بزه‌دیدگان بالقوه و اعمال تدابیر فنی درصدد جلوگیری از بزه‌دیدگی افراد و آماج‌ها در برابر بزهکاران هستند که در نهایت و بطور غیر مستقیم کاهش بزهکاری نتیجه آن خواهد بود. پیشگیری وضعی ریشه در بزه‌دیدشناسی دارد و در بزه‌دیدشناسی نقش بزه‌دیدده در وقوع جرم مورد مطالعه قرار می‌گیرد برای جلوگیری از قربانی شدن افراد جامعه از روش‌های پیشگیری وضعی استفاده می‌نماید. مجرم‌ها با بهره‌برداری از فرصت‌ها و شرایطی که در رفتارهای قربانیان جرم خلل ایجاد می‌کند، بهره‌برداری کرده و به اندیشه ارتکاب جرم می‌افتند. لذا مجرم

1- Development prevention

2 - Crawford

فردی است حساب‌گر و از طریق شیوه‌های فنی تا حدود زیادی می‌توان از عمل وی جلوگیری کرد (گل محمد خامنه، 1384: 10).

هدف پیشگیری وضعی تأثیرگذاری بر وضعیت شرایط قبل از ارتکاب جرم، وضعیت پیش‌جنایی، آستانه ارتکاب جرم و حین ارتکاب جرم است و سعی می‌گردد با افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزه‌کاران بر محیط و شرایط وقوع جرم تسلط یابند. برنامه‌های پیشگیری وضعی بطور عمده بر کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم مثل استقرار فناوری‌های مراقبتی، مراقبت شدید در اماکن عمومی و مناطق تجاری و همچنین کاهش موفقیت‌های مناسب وقوع جرایم و قربانی شدن افراد جامعه متمرکز است (گل محمد خامنه، 1384: 9). در پیشگیری وضعی از جرم بطور معمول اقدام‌های زیر انجام می‌گیرد:

1- دشوار ساختن ارتکاب سرقت؛

2- افزایش خطر ارتکاب سرقت؛

3- کاهش جاذبه‌های آماج‌های سرقت تا حد امکان (گل محمد خامنه، 1384: 82).

فنون پیشگیری وضعی از جرم در اماکن عمومی :

برخی بر این نظرند که می‌توان با تغییراتی در محیط فیزیکی و اجتماعی، پیشگیری از جرم را ارتقاء داد. این فنون عبارتند از:

1- کنترل دسترسی: جلوگیری و ممانعت از ورود افراد غیر مجاز به اماکن مسکونی و

تجاری از طریق بکارگیری وسایل و تجهیزاتی از قبیل قفل‌ها، نرده‌ها، زنگ خطر و موانع دیگر نظیر نصب تابلوهای هشداردهنده، علائم و طرح‌های خیابانی؛

2- مراقبت: تقویت توان ساکنین مشروع محیط به منظور مشاهده افراد مظنون،

مزامنین یا حوادث و وقایعی که رخ می‌دهد برای جلوگیری از وقوع جرم و کشف جرائم در حال وقوع؛

3- حمایت از اقدام ایمنی: تشویق و ترغیب ساکنین به بهره‌گیری از محیط

ساختمان به طریقی که در مقابل جرم آسیب‌پذیری کمتری داشته باشند؛

4- تقویت انگیزه‌ها: ایجاد موانعی در برابر مجرمین بالقوه به نحوی که میزان خطر ارتکاب جرم در نظر آنان بیشتر و احتمال کسب منافع ناشی از ارتکاب جرم کمتر بشود (زمان، 1381: 240).

همچنین می‌توان به سایر فنون پیش‌گیری از جرم در اماکن عمومی اشاره کرد که در سه دسته رایج می‌گردد (گران¹، 2015: 21):

دسته اول افزایش تلاش برای ارتکاب جرم بود که شامل چهار تکنیک است: سخت کردن آماج جرم، کنترل دسترسی به آماج جرم، منحرف کردن بزهکاران از آماج‌های جرم، و کنترل وسایل تسهیل‌کننده جرم؛

دسته دوم این تکنیک‌ها مربوط به تدابیر افزایش خطر برای ارتکاب جرم بود که خود چهار تکنیک را در بر می‌گرفت: کنترل ورودی‌ها و خروجی‌ها، نظارت رسمی، نظارت به وسیله کارکنان و بالاخره نظارت طبیعی.

دسته سوم از تدابیر پیشگیری وضعی، کاهش منافع قابل پیش‌بینی حاصل از جرم از طریق از دسترس خارج کردن آماج جرم، مشخص کردن اموال، کاهش وسوسه و در نهایت از بین بردن منافع جرم بود (خرقانی، 1389: 48). کلارک² در سال 1997 این فنون را توسعه داده و در 5 بخش دسته‌بندی کرد که عبارتند از:

1- تکنیک‌های مبتنی بر افزایش تلاش و زحمت ارتکاب جرم مانند: الف- سخت کردن آماج جرم؛ ب- کنترل دسترسی به آماج جرم؛ ج- غربال خروجی‌ها؛ د- منحرف کردن بزهکاران از آماج جرم؛ ح- کنترل وسایل تسهیل‌کننده جرم.

2- تکنیک‌های مبتنی بر افزایش خطرات قابل پیش‌بینی جرم مانند: الف- توسعه محافظت؛ ب- کمک به نظارت طبیعی؛ ج- کاهش گمنامی؛ د- استفاده از مدیران محلی در پیشگیری؛ ح- تقویت نظارت رسمی.

3- تکنیک‌های مبتنی بر کاهش منافع قابل پیش‌بینی جرم مانند: الف- نهان کردن آماج جرم؛ ب- از دسترس خارج کردن آماج جرم؛ ج- مشخص کردن اموال؛ د- برهم زدن بازارهای غیر قانونی؛ ح- از بین بردن سود.

1- Grant
2- Clarke

4- تکنیک‌های مبتنی بر کاهش تحریک بزه‌کاران مانند: الف- کاهش ناکامی و فشار؛ ب- اجتناب از ستیزه؛ ج- کاهش تحریک هیجانی؛ د- خنثی کردن فشار روانی؛ ح- نهی از تقلید.

5- تکنیک‌های مبتنی بر حذف بهانه‌ها مانند: الف- وضع قواعد؛ ب- راهنمایی قبلی؛ ج- تحریک وجدان؛ د- کمک به هماهنگی (خرقانی، 1389: 49-50).

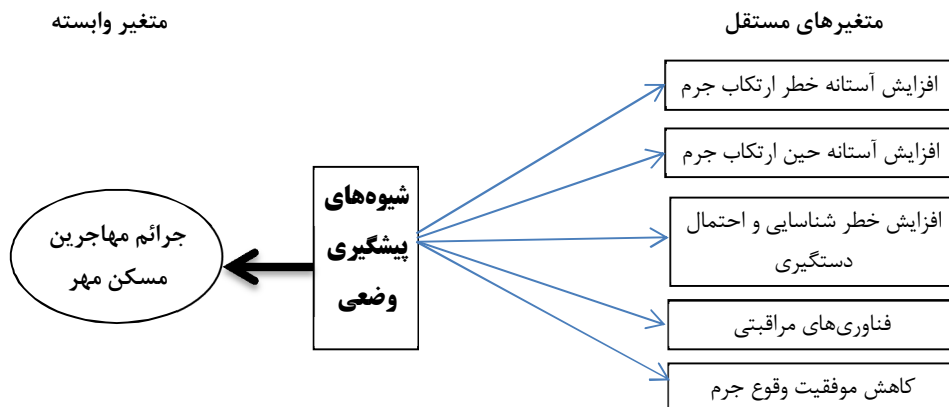
با عنایت به اینکه سابقه بوجود آمدن مسکن مهر کوتاه بوده و مدت زیادی از اجرای این پروژه نمی‌گذرد به همین دلیل ادبیات موجود در این زمینه از غنای کافی برخوردار نمی‌باشد. با این حال در این زمینه تحقیقات و مقالاتی نگاشته شده است که در زیر به طور خلاصه به چندین مورد از آنها اشاره می‌نماییم.

شرافتی‌پور (1392) در پژوهش خود با عنوان بررسی جرم‌شناختی سیاست مسکن مهر از دو منظر پیشگیری و جرم‌زایی مسکن مهر را مورد بررسی و واکاوی قرار داده است. و در بحث جرم‌زایی از نظر بوم‌شناختی، مهاجرت را یکی از عوامل افزایش بزهکاری مطرح نموده و دلایلی از قبیل 1- عدم کنترل خانواده‌های مهاجر بر فرزندان؛ 2- گرایش جوانان مهاجر به پیشرفت و تثبیت موقعیت خود؛ 3- عدم روابط عاطفی و انسانی مناسب و بیگانگی و دوری افراد از یکدیگر؛ 4- ملاک‌های معیوب موفقیت افراد؛ 5- تنزیل اخلاقی مهاجرین در محیط مقصد؛ 6- گم نامی مهاجرین و خلاء هنجاری (آنومی)؛ 7- تنوع فرهنگی و درپی آن تضاد فرهنگی برشمرده است. و جهت کاهش بزهکاری مهاجرین و حتی کاهش مهاجرت پیشنهادهایی ارائه کرده است. قربانپور (1393) در پژوهشی تحت عنوان «ابعاد جرم‌زایی سیاست مسکن مهر» معتقد است ابعاد جرم‌زایی سیاست اتخاذ شده توسط دولت نهم در امر تأمین مسکن ارزان قیمت برای دهک‌های پایین درآمدی جامعه یعنی مسکن مهر، از دو منظر بوم‌شناختی و جامعه‌شناختی قابل بررسی است. از بعد بوم‌شناختی، مسکن مهر با داشتن شاخص‌های تراکم جمعیتی بالا، تفکیک و جدایی‌گزینی و دامن زدن به مهاجرت افراد و از بُعد جامعه‌شناختی، تعارض فرهنگی، گمنامی و خلاء هنجاری (آنومی) و همچنین دامن زدن به کاهش سرمایه‌های اجتماعی (از جمله احساس امنیت، اعتماد و همبستگی ساکنان)، در معرض خطر بالای جرم‌زایی قرار دارد. علوی نژاد (1387) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر وقوع سرقت‌های عنف در شهر بندرعباس» (با رویکرد پیشگیری

وضعی از وقوع جرم) نتیجه می‌گیرد که بین مراقبت‌های پلیسی (رسمی و غیر رسمی) و میزان وقوع سرقت‌های به عنف رابطه وجود دارد و بین عامل زمان و مکان و رفتار افراد بزه‌دیده و بافت محیطی و میزان وقوع سرقت‌های به عنف نیز رابطه معنی‌داری وجود دارد و آزمون‌های آماری، ارتباط بین سرقت‌های به عنف و فرضیه‌های فوق را به ترتیب نشان می‌دهد. قربانپور (1393) در پژوهش خود با عنوان بررسی جرم‌شناختی سیاست مسکن مهر از دو منظر پیشگیری و جرم‌زایی مسکن مهر را مورد بررسی و واکاوی قرار داده است. و در بحث جرم‌زایی از نظر بوم‌شناختی، مهاجرت را یکی از عوامل افزایش بزهکاری مطرح نموده و دلایلی از قبیل 1- عدم کنترل خانواده‌های مهاجر بر فرزندان؛ 2- گرایش جوانان مهاجر به پیشرفت و تثبیت موقعیت خود؛ 3- عدم روابط عاطفی و انسانی مناسب و بیگانگی و دوری افراد از یکدیگر؛ 4- ملاک‌های معیوب موفقیت افراد؛ 5- تنزیل اخلاقی مهاجرین در محیط مقصد؛ 6- گم نامی مهاجرین و خلاء هنجاری (آنومی)؛ 7- تنوع فرهنگی و در پی آن تضاد فرهنگی بر شمرده است. و جهت کاهش بزهکاری مهاجرین و حتی کاهش مهاجرت پیشنهادهایی ارائه کرده است.

مدل مفهومی پژوهش

بنابراین در یک مدل تحلیلی می‌توان رابطه شیوه‌های پیشگیری وضعی را در بروز جرائم مهاجرین مسکن مهر چنین ترسیم کرد:

شکل 1. مدل مفهومی شیوه‌های پیشگیری وضعی از بروز جرائم مهاجرین مسکن

روش پژوهش

هدف این تحقیق، کاربردی و نوع تحقیق، کمی با روش توصیفی-پیمایشی است. در این تحقیق از دو جامعه آماری استفاده شده است. 1- کارشناسان انتظامی و پرسنل پایور کلانتری مهرگان و فرماندهی انتظامی بخش محمدیه که مسئول رسیدگی به پرونده‌های جرایم ارتكابی در مسکن مهر بوده‌اند که تعداد 55 نفر می‌باشد. 2- طیف دوم جمعیت آماری ساکنین مجتمع‌های مسکن مهر که تعداد آنها حدوداً 30000 نفر بوده که با محاسبات جدول مورگان پرسشنامه بین 375 نفر توزیع می‌گردد.

برای محاسبه حجم نمونه از جدول مورگان استفاده شد. در خصوص کارشناسان انتظامی تعداد 48 نفر نمونه محاسبه شد که به تعداد 55 نفر ارتقاء یافت و در خصوص ساکنین تعداد 375 نفر انتخاب شدند که در مجموع تعداد 430 نمونه انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه‌های محقق ساخته است که اعتبار آن از طریق اعتبار سازه و پایایی آن از طریق ضریب آلفای کرانباخ (0/87) برآورد شده است. بطور کلی تجزیه و تحلیل اطلاعات در چند مرحله انجام گرفت: مرحله اول- در این مرحله هر یک از سوالات بصورت تحلیل یک متغیره و ارزیابی شاخص‌های مرکزی و پراکندگی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و سپس به منظور سنجش نرمال بودن متغیرها از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف استفاده شده است. مرحله دوم- در این مرحله با توجه به نرمال بوده سطح متغیرها، با استفاده از آزمون پی‌رسون، فرضیه‌های تحقیق مورد آزمون علمی قرار گرفته‌اند.

یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

جدول 1. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب گروه مورد مطالعه

گروه مطالعه	فراوانی	درصد
کارکنان ناجا	55	0/13
ساکنین مسکن مهر	375	0/87
مجموع	430	100
وضعیت تأهل	تعداد	درصد
متأهل	383	0/89

گروه مطالعه	فراوانی	درصد
مجرد	47	0/11
مجموع	430	100
سن پاسخگویان	فراوانی	درصد
20-30 سال	47	0/11
31-40 سال	90	0/21
بالاتر از 40 سال	293	0/68
مجموع	430	100
میزان تحصیلات	فراوانی	درصد
دیپلم و فوق دیپلم	302	0/70
کارشناسی	107	0/25
کارشناسی ارشد و بالاتر	21	0/5
مجموع	430	100

یافته‌های جدول 1 نشان می‌دهد که از مجموع 430 نفر واحد پژوهش، 55 نفر از پاسخگویان از کارکنان ناجا و 375 نفر از ساکنین مسکن مهر می‌باشند. همچنین از مجموع 430 نفر واحد پژوهش 383 نفر معادل 89 درصد متأهل و 47 نفر معادل 11 درصد مجرد بوده‌اند. و نیز از مجموع 430 نفر واحد پژوهش، 47 نفر معادل 11 درصد دارای سن بین 20 تا 30 سال، 90 نفر معادل 21 درصد دارای سن بین 31 تا 40 سال و 293 نفر معادل 68 درصد دارای سن بالاتر از 40 سال بوده‌اند. از سوی دیگر پاسخگویان بر حسب تحصیلات به سه دسته تقسیم شدند که از مجموع 430 نفر واحد پژوهش، 302 نفر معادل 70 درصد دیپلم و فوق دیپلم، 107 نفر معادل 25 درصد کارشناسی و 21 نفر معادل 5 درصد دارای مدرک کارشناسی ارشد و بالاتر می‌باشند.

بررسی توزیع فراوانی مؤلفه‌های پژوهش

جدول 2. میانگین و انحراف معیار متغیرهای تحقیق

میانگین	انحراف معیار	مؤلفه
4/16	0/726	افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم
3/67	0/629	افزایش آستانه حین ارتکاب جرم
3/75	0/941	افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران
3/43	0/836	استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت های ارتکاب جرم
3/71	0/958	کاهش موفقیت وقوع جرم
3/43	0/787	پیشگیری از جرایم

بر اساس داده‌های موجود در جدول 2، بیشترین میانگین عامل‌ها مربوط به افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم، با میانگین 4/155 می‌باشد. کمترین میانگین عامل‌ها مربوط به استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم، با میانگین 3/427 می‌باشد. بیشترین انحراف معیار نیز، متعلق به کاهش موفقیت وقوع جرم است که به معنی این است که در مورد اهمیت این عامل، اختلاف نظر وجود داشته است. کمترین انحراف معیار هم مربوط به افزایش آستانه حین ارتکاب جرم است، که می‌توان نتیجه گرفت که پاسخ‌دهندگان کمترین اختلاف نظر را در مورد این عامل داشته‌اند.

جدول 3. میانگین شاخص‌های افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم

متغیر	گویه	میانگین	متغیر	گویه	میانگین
	طراحی محیط فیزیکی مناسب	4		وجود مخبران در سطح محلات	4/03
	طراحی محیط فرهنگی مناسب	4/17	افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران	وجود نیروهای اطلاعاتی خبره	3/8
افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم	وجود تحلیل فضای بزهکاری	7/39		شناسایی مکانهای مستعد بروز بزه	3/43
	شناسایی رفتارهای نابهنجار اجتماعی	4/06		شناسایی افراد مشکوک در سطح محلات	3/73
	استفاده مناسب و علمی از محیط	3/57		استفاده از تلویزیون‌های مداربسته در اماکن	3/51
افزایش آستانه حین ارتکاب جرم	وجود نظارت طبیعی بر رفتار شهروندان	3/64		نگهداری از تجهیزات کنترلی و روشنایی اماکن	3/57
افزایش آستانه حین ارتکاب جرم	ارتقای نظارت غیررسمی	3/59	فناوری‌های مراقبتی	وجود پارکینگ‌های نوین	3/65
	ارتقای نظارت رسمی	3/35		وجود درب‌های الکترونیکی و ضد سرقت	3/06
	استفاده مناسب و علمی از محیط	3/84		کنترل منظم محلات	3/35

بر اساس داده‌های موجود در جدول 3:

- 1- بیشترین میانگین نمرات مربوط به گویه «وجود تحلیل فضای بزهکاری»، با میانگین $4/39$ و کمترین میانگین نمرات گویه‌های این متغیر مربوط به گویه «طراحی محیط فیزیکی مناسب»، با میانگین $4/00$ می‌باشد.
- 2- بیشترین میانگین نمرات مربوط به گویه «ارتقای شعاع دید»، با میانگین $4/04$ و کمترین میانگین نمرات گویه‌های این متغیر مربوط به گویه «ارتقای نظارت رسمی»، با میانگین $3/335$ می‌باشد.
- 3- بیشترین میانگین نمرات مربوط به گویه «وجود مخبران در سطح محلات»، با میانگین $4/03$ و کمترین میانگین نمرات گویه‌های این متغیر مربوط به گویه «شناسایی مکان‌های مستعد بروز بزه»، با میانگین $3/43$ می‌باشد.
- 4- بیشترین میانگین نمرات مربوط به گویه «وجود پارکینگ‌های نوین»، با میانگین $3/65$ و کمترین میانگین نمرات گویه‌های این متغیر مربوط به گویه «وجود درب‌های الکترونیکی و ضد سرقت»، با میانگین $3/06$ می‌باشد.

ب) یافته‌های استنباطی

همان‌گونه که اشاره شد قبل از آزمون فرضیات تحقیق برای انتخاب نوع آماره به منظور آزمون فرضیات، از آزمون کولموگروف-اسمیرنف استفاده شد. با توجه به جدول 4، به دلیل اینکه سطح معناداری متغیرهای تحقیق یعنی شیوه‌های پیشگیری وضعی از جرائم مهاجرین مسکن مهر استان قزوین بزرگتر از 5 صدم است و نیز مقدار آماره کولموگروف-اسمیرنف بین $1/96$ و $1/96$ - قرار دارد، فرض صفر تأیید و ادعای نرمال بودن توزیع این متغیرها پذیرفته می‌شود.

جدول 4. نتایج آزمون نرمال بودن متغیرهای تحقیق

متغیرهای مورد مطالعه	آماره کولموگروف اسمیرنف	سطح معنی‌داری	فرض نرمال بودن
افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم	1/574	0/254	نرمال است
افزایش آستانه حین ارتکاب جرم	1/597	0/210	نرمال است
افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران	1/017	0/438	نرمال است
استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم	0/855	0/591	نرمال است
کاهش موفقیت وقوع جرم	1/613	0/132	نرمال است
پیشگیری از جرایم	1/317	0/334	نرمال است

جدول 5. آزمون فرضیه‌ها

آزمون تی تک نمونه‌ای						
مقدار آزمون = 3						
متغیر	آماره درجه آزادی	سطح معناداری	فاصله اطمینان 95%		وضعیت	
			تفاضل میانگین	حد پایین حد بالا		
افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم	32/963	429	0/0001	1/0863	1/2241	مطلوب
افزایش آستانه حین ارتکاب جرم	22/078	429	0/0001	0/6105	0/7298	مطلوب
افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران	16/509	429	0/0001	0/66	0/8384	مطلوب
استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم	10/595	429	0/0001	0/3478	0/5062	مطلوب
کاهش موفقیت وقوع جرم	15/460	429	0/0001	0/6232	0/8047	مطلوب
پیشگیری از جرایم	11/364	429	0/0001	0/3568	0/506	مطلوب

اکنون با توجه به خروجی آزمون تی تک نمونه‌ای در جدول 5، نشان می‌دهد. با توجه به اینکه مقدار سطح معنی‌داری برای تمام متغیرهای تحقیق، کمتر از 5 صدم است، می‌توان چنین برداشت کرد که میانگین این متغیرها، اختلاف معنی‌داری با عدد 3 دارد. دو ستون آخر حد پایین و بالای فاصله اطمینان 95 درصدی را برای میانگین این متغیر نشان می‌دهد. با توجه به اینکه حدود بالا و پایین برای تمام متغیرهای تحقیق مثبت است، میانگین این متغیرها از 3 بیشتر است. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که این متغیرها در وضعیت مطلوبی قرار دارند.

آزمون همبستگی و رگرسیون

جدول 6. همبستگی میان متغیرهای مدل

ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	انحراف معیار خطا	دوربین-واتسون
0/788	0/620	0/615	0/583	1/866

نتایج جدول 6 نشان‌دهنده آن است که با توجه به ضریب همبستگی چندگانه $R = 0/788$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین بسیار قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی چندگانه $R^2 = 0/620$ نیز بیانگر آن است که متغیرهای پیش بین (افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم، افزایش آستانه حین ارتکاب جرم، افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران، استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم، کاهش موفقیت وقوع جرم)، 62 درصد از تغییرات متغیر ملاک (پیشگیری از جرایم) را تبیین کنند. چون این مقدار درجه آزادی را در نظر نمی‌گیرد لذا از ضریب تعیین تعدیل شده برای این منظور استفاده می‌شود که آن هم در این آزمون برابر با 61 درصد است. با توجه به اینکه مقدار آماره دوربین واتسون در فاصله استاندارد 1/5 تا 2/5 قرار دارد، در نتیجه فرض استقلال خطاها برقرار می‌باشد. با توجه به شاخص‌هایی که عنوان شد مدل از کفایت لازم برخوردار است. در جدول 7 معنی‌دار بودن رگرسیون بوسیله آزمون F محاسبه شده است.

جدول 7. تحلیل واریانس جهت معنادار بودن رگرسیون

مدل	مجموع مربعات	درجات آزادی	میانگین مجموع مربعات	آماره F	سطح معنی داری
رگرسیون	121/819	5	24/364	71/722	0/000
باقیمانده	144/032	424	0/340		
کل	265/851	429			

با توجه به اینکه سطح معنی‌داری آنالیز واریانس انجام شده، کمتر از 5 درصد می‌باشد می‌توان نتیجه گرفت که مدل رگرسیون توانسته است تغییرات در متغیر وابسته را توضیح دهد، بنابراین مدل رگرسیونی خطی برآورد شده مورد قبول است.

جدول 8. معنادار بودن ضرایب رگرسیونی متغیرهای مستقل و وابسته

مدل	ضریب غیراستاندارد شده		ضریب استاندارد شده	آماره t	سطح معنی داری
	B	Std.Error			
مقدار ثابت	-0/149	0/211		-0/705	0/481
افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم	0/137	0/042	0/127	3/242	0/001
افزایش آستانه حین ارتکاب جرم	0/339	0/054	0/271	6/247	0/000
افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران	0/096	0/034	0/115	2/817	0/005
استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت های ارتکاب جرم	0/241	0/042	0/255	5/744	0/000
کاهش موفقیت وقوع جرم	0/156	0/034	0/190	4/591	0/000

با توجه به جدول 8، در ستون B به ترتیب مقادیر ثابت و ضریب متغیرهای مستقل در معادله رگرسیون ارائه شده است. بنابراین معادله رگرسیونی به صورت (افزایش آستانه حین ارتکاب جرم) * 0/339 + (افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم) * 0/137 = پیشگیری از جرائم (استفاده از فناوریهای مراقبتی و کاهش فرصت های ارتکاب جرم) * 0/241 + (افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران) * 0/096 + (کاهش موفقیت وقوع جرم) * 0/137 خواهد بود.

جدول 9. اولویت بندی متغیرهای تحقیق

اولویت بندی	ضریب استاندارد شده (β)	متغیرهای پیش بین
4	0/127	افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم
1	0/271	افزایش آستانه حین ارتکاب جرم
5	0/115	افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران
2	0/255	استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت های ارتکاب جرم
3	0/190	کاهش موفقیت وقوع جرم

با توجه به جدول 9، براساس مقادیر ضرایب رگرسیونی استاندارد شده، متغیر افزایش آستانه حین ارتکاب جرم با ضریب استاندارد شده $\beta = 0/271$ ، بیشترین تأثیر را بر متغیر وابسته پیشگیری از جرائم در بین مهاجرین مسکن مهر ایجاد می‌کند. به عبارتی این متغیر واریانس بیشتری را تبیین کرده و تغییرات بیشتری را پیش‌بینی

می‌کند. همچنین متغیرهای استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم و کاهش موفقیت وقوع جرم به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم متغیرها را دارند.

آزمون مقایسه نظرات اعضای دو گروه نمونه

اکنون با توجه به خروجی این آزمون، به تحلیل نتایج آن می‌پردازیم. این خروجی که مربوط به آمار استنباطی است حاوی نتایج آزمون بوده و شامل دو قسمت است: قسمت اول به آزمون تساوی واریانس دو جامعه می‌پردازد و قسمت دوم نتایج آزمون تساوی میانگین دو جامعه را برای هر دو حالت تساوی و عدم تساوی واریانس‌ها ارائه می‌کند. فرضیه‌های آماری مربوط به آزمون تساوی واریانس دو جامعه (آزمون لوین) به صورت زیر می‌باشد:

واریانس دو جامعه برابر هستند: H_0

واریانس دو جامعه برابر نیستند: H_1

خروجی دوم (جدول 8) نتایج حاصل از آزمون لوین برای مقایسه تساوی یا عدم تساوی واریانس‌های متغیرهای تحقیق را در دو جامعه مورد بررسی نشان می‌دهد.

جدول 10. نتایج آزمون لوین برای متغیرهای تحقیق

نتیجه آزمون	آزمون لوین برای تساوی واریانس‌ها		متغیر
	P-Value	آماره F	
تساوی واریانس‌ها	0/574	0/317	افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم
عدم تساوی واریانس‌ها	0/000	12/358	افزایش آستانه حین ارتکاب جرم
تساوی واریانس‌ها	0/970	0/001	افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران
عدم تساوی واریانس‌ها	0/002	9/643	استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم
تساوی واریانس‌ها	0/791	0/071	کاهش موفقیت وقوع جرم
عدم تساوی واریانس‌ها	0/009	6/875	پیشگیری از جرایم

سطح معنی‌داری (P-Value) مربوط به آزمون لوین برای متغیرهای افزایش آستانه حین ارتکاب جرم، استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم، پیشگیری از جرایم کوچک‌تر از 5 صدم می‌باشد در نتیجه فرض عدم برابری واریانس‌ها تأیید می‌شود. همچنین سطح معنی‌داری برای متغیرهای افزایش آستانه خطر ارتکاب

جرم، افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران، کاهش موفقیت وقوع جرم بزرگتر از 5 صدم می‌باشد در نتیجه فرض برابری واریانس‌ها تأیید می‌شود. خروجی سوم (جدول 10) نتایج حاصل از آزمون t مستقل را برای مقایسه میانگین متغیرهای تحقیق در دو جامعه مورد بررسی نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه گیری

نتایج نشان می‌دهد که ضریب همبستگی چندگانه $R=0/788$ ، شدت رابطه بین متغیرهای ملاک و پیش بین بسیار قوی و در عین حال اثرگذار بوده است. هم چنین مجذور ضریب همبستگی چندگانه $R^2=0/620$ نیز بیانگر آن است که متغیرهای پیش بین (افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم، افزایش آستانه حین ارتکاب جرم، افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران، استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم، کاهش موفقیت وقوع جرم)، 62 درصد از تغییرات متغیر ملاک (پیشگیری از جرایم) را تبیین کنند. از سوی دیگر بر اساس نتایج آزمون t دو نمونه‌ای و با توجه به مقادیر آماره t و سطح معنی‌داری، می‌توان در مورد برابری میانگین‌های متغیرهای تحقیق بر اساس دو گروه جامعه آماری استنباط کرد. اگر سطح معنی‌داری کوچکتر از 5 صدم باشد، فرض برابری میانگین این متغیرها در جامعه کارکنان ناجا و ساکنین مسکن مهر رد و فرض وجود تفاوت معنی‌دار بین آنها تأیید خواهد شد. همان‌طور که ملاحظه می‌شود سطح معنی‌داری متغیرهای افزایش آستانه خطر ارتکاب جرم، افزایش خطر شناسایی و احتمال دستگیری بزهکاران، کاهش موفقیت وقوع جرم با فرض برابری واریانس‌ها و سطح معنی‌داری متغیرهای افزایش آستانه حین ارتکاب جرم، پیشگیری از جرایم با فرض عدم برابری واریانس‌ها کوچکتر از 5 صدم می‌باشد بنابراین می‌توان چنین استنباط کرد که میانگین دو جامعه موردنظر (کارکنان ناجا و ساکنین مسکن مهر) از جنبه‌ی متغیرهای بررسی‌شده، تفاوت معنی‌داری با هم دارند. سطح معنی‌داری آزمون تساوی میانگین دو جامعه t مستقل با فرض عدم برابری واریانس‌ها برای متغیر استفاده از فناوری‌های مراقبتی و کاهش فرصت‌های ارتکاب جرم بزرگتر از 5 صدم می‌باشد، بنابراین می‌توان چنین برداشت کرد که بر اساس داده‌ها

بین نظرات اعضای نمونه در دو جامعه آماری اختلاف معناداری وجود ندارد و در دو گروه مورد مطالعه برابر می‌باشند.

نتایج این تحقیق، تأییدی است بر یافته‌های شرافتی پور (1392) که دریافت مسکن مهر محلی برای بروز جرائم اجتماعی است و باید با تدوین راهکارهای پیشگیرانه مرتفع گردد. لذا ضروری است که در جهت کاهش بزهکاری مهاجرین اقدامات اساسی مدنظر قرار گیرد. همچنین نتایج تحقیق یافته‌های قربانپور (1393) و میرخلیلی (1392) را تأیید می‌کند که مسکن مهر با داشتن شاخص‌های تراکم جمعیتی بالا، تفکیک و جدایی‌گزینی و دامن زدن به مهاجرت افراد و از بُعد جامعه‌شناختی، تعارض فرهنگی، گمنامی و خلأ هنجاری (آنومی) و همچنین دامن زدن به کاهش سرمایه‌های اجتماعی (از جمله احساس امنیت، اعتماد و همبستگی ساکنان)، در معرض خطر بالای جرم‌زایی قرار دارد و باید اقدامات پیشگیرانه و جرم‌زدایی هر چه بیشتر مدنظر مسئولین قرار گیرد. از سوی دیگر نتایج تحقیق یافته‌های معین‌آبادی (1393) را تأیید می‌کند که به دلیل آمار بالای جرایم مسکن مهر مانند مشکلات خانوادگی، طلاق، جرایم، خودکشی به ویژه در حوزه پیشگیری وضعی از جرایم صورت پذیرد.

پیشنهادها

- از جرم‌شناسان و کارشناسان ارشد پیشگیری از جرم در شوراهای توسعه شهری و تصمیم‌گیری‌های کلان انجام پروژه‌های عظیم ساختمانی شبیه مسکن مهر استفاده نمود تا خلأهای جرم‌شناختی طراحی توسعه شهری را با نظرات کارشناسی و راهکارهای علمی و عملی جبران گردد.
- برای جلوگیری از افزایش بزهکاری در مسکن مهر در هنگام طراحی فضاها، مرزبندی به خوبی انجام شود و درها، ورودی‌ها، پنجره‌ها، نقط کور به نحوی در معرض دید قرار گیرند تا نظارت بیشتری اعمال گردیده و از وقوع جرایم بویژه سرقت جلوگیری شود.
- ساختمان‌های نیمه‌کاره که محل اجتماع افراد بزهکار و کاهش احساس امنیت ساکنین می‌گردد هر چه سریع‌تر تکمیل گردد یا با تغییر کاربری و تبدیل آن به مراکز مورد نیاز (درمانی، ورزشی، خدماتی و...) توسط مسئولین شهری باعث

جلوگیری از وقوع بزهکاری و بالا رفتن امنیت مجتمع‌های مسکونی گردد. مطالعات نشان داده است که چنانچه به اندازه کافی مصالح و آجر در محوطه این ساختمان‌ها ریخته شده باشد، نشان‌دهنده بی‌صاحب بودن اوضاع و تحریک‌کننده برای ارتکاب جرم است در یک درگیری لفظی ممکن است همین مصالح به کمک آیند تا جرحی یا حتی قتلی به وقوع پیوندد. بدین ترتیب نظریه پنجره‌های شکسته مصداق داشته و شرایط برای ارتکاب جرم کاملاً مهیا است؛

- با توجه به تکمیل فرایند ساخت مجتمع‌های شهرک مهر و افزایش سریع و روز افزون جمعیت ساکنین و اینکه در حال حاضر یک واحد کلانتری با امکانات محدود در حال انجام برقراری نظم و امنیت شهرک مسکن مهر می‌باشد می‌بایست نسبت به احداث و استقرار واحدهای انتظامی و امنیتی بیشتری با تجهیزات مورد نیاز، جهت خدمت‌رسانی به شهروندان و پیشگیری از جرایم اقدام گردد؛

- بر طبق تأکید اصول چهارگانه نیومن در پیشگیری وضعی از جرایم مناطق مسکونی متراکم، در کنار مجتمع‌های مهر، تسهیلات رفاهی مانند بازارهای خرید، بانک، مدرسه، مکان‌های ورزشی و تفریحی و ... به تعداد کافی احداث گردیده تا ضمن حضور مردم در این مناطق، احساس امنیت و امنیت عمومی افزایش یابد؛

- با توجه به عدم پیش‌بینی پارکینگ وسایل نقلیه در شهرک مسکن مهر و در جهت پیشگیری از وقوع سرقت خودرو و تجهیزات داخل خودرو، شهرداری با همکاری سازمان مسکن و شهرسازی نسبت به ایجاد پارکینگ‌های عمومی به تعداد مورد نیاز در زمین‌های خالی نزدیک بلوک‌های ساختمانی با قیمت ارزان اقدام نموده تا ساکنین وسایل نقلیه خود را در این مکان‌ها پارک نمایند تا از وقوع جرم پیشگیری به عمل آید؛

- با توجه به ارزان بودن قیمت و اجاره واحدهای مسکن مهر و واقع شدن در حاشیه شهر و احتمال بالای مهاجرت و ساکن شدن افراد و گروه‌های بزهکاری در این شهرک لازم است نهادهای قضایی و انتظامی نظارت بیشتری بر بنگاه‌های مشاور املاک سطح شهر داشته باشند تا از اجاره دادن واحد مسکونی به افراد مجرد

Archive of SID

خودداری نمایند و همچنین تردد افراد مشکوک و سابقه‌دار به دقت مورد نظر قرار گیرد؛

- بانک‌ها و ادارات نسبت به استقرار شعبه و خدمت‌رسانی به ساکنین شهرک مسکن مهر اقدام نموده تا علاوه بر جلوگیری از رفت و آمدهای غیر ضروری به شهرهای اطراف که باعث بروز مشکلات و احتمال وقوع جرایم می‌گردد احساس تعلق و وابستگی به محل زندگی در ساکنین تقویت شود؛

- در مدارس مسکن مهر با دعوت از کارشناسان و متخصصان جرم‌شناسی، انتظامی و جامعه‌شناسی، کودکان و نوجوانان را که در معرض آسیب‌های اجتماعی و بزهکاری قرار دارند آموزش داده شود که این امر در پیشگیری از جرایم و جلوگیری از بحران هویت و از خودبیگانگی، بسیار مؤثر می‌باشد؛

- از طریق نصب دوربین‌های متعدد در محیط و داخل مسکن مهر به منظور استفاده از فن‌آوری تصویری می‌توان از بروز رفتارهای مجرمانه و سرقت از منازل پیشگیری نمود؛

- تأسیس کلانتری ویژه مسکن مهر و یا ایجاد پاسگاه‌های انتظامی می‌تواند در پیشگیری از جرایم مسکن مهر و جلوگیری از رفتارهای مجرمانه برخی از مهاجرین در این مسکن جلوگیری کرد؛

- با نصب واحدهای نگهبانی در مسکن مهر به همراه مشارکت ساکنین در این زمینه می‌تواند ضمن کنترل ورود و خروج افراد بیگانه، امنیت این مناطق را در طول شبانه روز برقرار نمود.

تقدیر و تشکر

در پایان بر خود لازم می‌دانم از کلیه کارشناسان و همکارانی که در اجرای این تحقیق به ما یاری رساندند، به ویژه فرمانده انتظامی وقت استان قزوین و کارشناسان استانی تشکر و قدردانی می‌گردد.

منابع

51

تأثیر شیوه‌های پیشگیری وضعی در کاهش جرائم مهاجرین مسکن مهر قزوین

- افقی، نادر و صادقی، عباس (1389). مطالعه تطبیقی ارزش‌ها و هنجارها و رابطه آن‌ها با آنومی. فصلنامه تحقیقات فرهنگی، شماره 8.
<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=103732>
- آتش پور، حمید و محمدزاده، تورج (1376). مهاجرت و جرم، نقش مهاجرت در پیدایش انواع جرایم. ماهنامه اصلاح و تربیت، شماره 33.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=-%09>
- بابایی، محمد علی و قربانپور، مریم (1393). ابعاد جرم‌زایی سیاست مسکن مهر. فصلنامه پژوهش حقوق کیفری، سال سوم، شماره 9.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- پوراحمد، احمد و کلانتری، محسن (1391). نقش مهاجرین در نوع و میزان جرایم ارتكابی شهر تهران. فصلنامه مطالعات جامعه‌شناسی، شماره 20.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- پیران، پرویز (1380). تحلیل جامعه‌شناختی از مسکن شهری در ایران، اسکان غیر رسمی. مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره 6.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- چلبی، مسعود و مبارکی، محمد (1393). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان. مجله جامعه‌شناسی ایران، شماره 2.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- حکمت‌نیا، حسن و افشانی، سید علیرضا (1389). حاشیه‌نشینان و ارتكاب جرایم اجتماعی مطالعه موردی: شهر یزد. فصلنامه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، شماره 72.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- رجبی پور، محمود (1383). پیشگیری مقتدرانه پلیس از جرم. فصلنامه دانش انتظامی، سال 6، شماره 2.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- رفیع پور، فرامرز (1378). آنومی یا آشفتنگی اجتماعی. تهران: انتشارات سروش، ص 13.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- زنجانی، حبیب‌الله؛ گل‌کار، زهرا و محمدی، حامد (1390). بررسی جنبه‌های اجتماعی مسکن مهر. فصلنامه تعاون، شماره 7.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

- شرافتی پور، جعفر و عبدی، نرگس (1392). پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی. فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره 15.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- علوی نژاد، امیر (1388). نقش طراحی شهری در پیشگیری وضعی جرائم. پایان نامه کارشناسی ارشد.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- علوی نژاد، امیر (1394). نقش طراحی شهری در مدیریت پیشگیری وضعی جرائم مطالعه موردی شهرستان قزوین.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- غلامی، حسین و نجفی ابرند آبادی، علی حسین (1378). نظریه مجازات‌های استحقاقی و تکرار جرم. فصلنامه پژوهش‌های کیفی، شماره 7، زمستان، دانشکده حقوق دانشکده علامه طباطبائی.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- قربانپور، مریم (1393). بررسی جرم شناختی سیاست مسکن مهر. پایان نامه کارشناسی ارشد.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- قرخلو، مهدی؛ سراسکانرود، اکبر و سراسکانرود، محمد (1386). بررسی کمبود مسکن در شهرهای ایران. فصلنامه مسکن و محیط روستا.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- قلی بیگیان، فاطمه (1389). نقش مهاجرت در بزهکاری نوجوانان و جوانان. ماهنامه اصلاح و تربیت، شماره 64.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- کی نیا، مهدی (1388). مبانی جرم‌شناسی. جلد اول، چاپ نهم، تهران: انتشارات دانشگاه تهران.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- گل محمدی خامنه، علی (1386). مدیریت پیشگیری از جرائم. تهران: دانشگاه علوم انتظامی.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- گلدوزیان، ایرج (1372). حقوق جزای اختصاصی. تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- مداح، مجید و شریفی، نوید (1389). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم. فصلنامه نظم و امنیت انتظامی، شماره 3.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>
- معین آبادی، حسین (1393). مهاجرت و معضلات فرهنگی اجتماعی قم. فصلنامه جمعیت شماره 69 و 70.
<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

– میرخلیلی، سید محمود (1392). توسعه شهرها و ضرورت پیشگیری وضعی از بزهکاری. فصلنامه حقوق، دوره 38، شماره 3.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

– میری مهرا، محمد و محسنی تبریزی، علیرضا (1392). بررسی رابطه بین از خود بیگانگی (بحران هویت) جوانان و میزان گرایش آنان به انحرافات اجتماعی مورد مطالعه جوانان 15-29 کرمانشاه. فصلنامه دانش انتظامی کرمانشاه، شماره 15.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

– Cavadino, Michael & James Dignan, "Penal Policy and Political Economy", *Criminology & Criminal Justice*, Vol. 6, 2006.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

– Grant, Heath, *Social Crime Prevention in the Developing World; Exploring the Role of Police in Crime Prevention*, Springer, 2015.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q>

– Clarke, R.V. (1997). Introduction: R.V. Clarke (ed.), *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*. Guilderland, NY: Harrow and Heston.

<https://www.google.com/search?client=firefox-b-d>

Archive of SID